

25.6.2025

EOAK/5715/2024

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Mikko Sarja

Esittelijä: Esittelijäneuvos Jari Pirjola

TURVAPAIKKAHAKEMUSTEN KÄSITTELYN VIIVÄSTYMINEN

1 KANTELU JA KÄSITTELYN RAJAUS

Asianajotoimisto arvosteli Maahanmuuttovirastoa lainvastaisesta viivyttelystä päämiestensä turvapaikkahakemusten ratkaisemisessa. Kantelun mukaan laissa säädetyt käsittelyajat oli ylitetty.

Kantelu koski alun perin kuutta eri henkilöä (viittä tapausta). Kantelijoiden asiamies ilmoitti 18.11.2024 päivätyllä kirjeellään kahden kantelijan peruuttavan kantelunsa. Jäljempänä selostetaan ja arvioidaan siten vain kolmea tapausta, jotka koskevat neljää henkilöä.

Tapaus 1

Kantelija on hakenut turvapaikkaa Suomesta. Hänen turvapaikka-asiansa käsittely on palautettu korkeimmasta hallinto-oikeudesta Maahanmuuttovirastolle 13.12.2022. Turvapaikkapuhuttelu on saatu päätökseen 19.1.2023. Arvioiduksi päätöksentekoajankohdaksi on sähköpostina viimeksi 2.9.2024 ilmoitettu 30.11.2024. Hakemuksen käsittely Maahanmuuttovirastossa on siten kestänyt joulukuusta 2022 kantelun tekohetkeen mennessä noin 22 kuukautta.

Tapaus 2

Kantelija on hakenut turvapaikkaa Suomesta 6.6.2022. Hänen turvapaikkapuhuttelunsa (elokuussa, lokakuussa, joulukuussa 2022 sekä helmikuussa 2023) on saatu päätökseen 14.2.2023. Arvioiduksi päätöksentekoajankohdaksi on ilmoitettu pöytäkirjassa 31.5.2023. Kantelijalle on 31.7.2023 lähetetty suomenkielinen päivämätön ja allekirjoittamaton kopio otsikolla "ilmoitus tietoturvaloukkauksesta", jonka loukkauksen tekijä on Maahanmuuttovirasto. Kysyttäessä aiheesta tarkemmin virasto on ilmoittanut muun ohella sähköpostina turvapaikkahakemuksen arvioiduksi päätöksentekoajankohdaksi 30.9.2023.

Kantelija on ollut järkyttynyt niin tietojensa vuotamista virastosta ulkopuoliselle kuten myös siitä, ettei turvapaikkapäätöstä ole tehty kohtuullisessa eikä edes luvatussa ajassa, vaikka tietovuoto on saattanut aiheuttaa hänelle ja hänen kotimaassaan oleville omaisilleen pahimmassa tapauksessa jopa turvallisuusriskin. Uudelleen kysyttäessä arvioiduksi päätöksentekoaajankohdaksi on sähköpostina viimeksi 2.9.2024 ilmoitettu 30.11.2024. Hakemuksen käsittely Maahanmuuttovirastossa on siten kestänyt kesäkuusta 2022 kantelun tekohetkeen saakka, eli noin 28 kuukautta.

Tapaus 3

Kantelija (A) ja hänen lapsensa (B) ovat hakeneet turvapaikkaa Suomesta 5.7.2022. Heidän turvapaikkapuhuttelunsa on saatu päätökseen 22.3.2023. Arvioiduksi päätöksentekoaajankohdaksi on ilmoitettu pöytäkirjassa 5.10.2023. Kysyttäessä aiheesta virasto on arvioiduksi päätöksentekoaajankohdaksi sähköpostina viimeksi 2.9.2024 ilmoittanut 30.11.2024. Vuonna 2017 maahan saapuneen yksinhuoltajan ja hänen tuolloin alaikäisen lapsensa turvapaikkahakemuksen käsittely Maahanmuuttovirastossa on siten kestänyt heinäkuusta 2022 kantelun tekohetkeen saakka, eli noin 28 kuukautta.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta Maahanmuuttovirasto antoi selvityksen¹, jossa virasto toteaa muun muassa seuraavaa.

Tapaus 1

Kantelija on hakenut kansainvälistä suojelua Suomesta toisen kerran 1.12.2020. Maahanmuuttovirasto on tehnyt päätöksen hakemukseen 17.5.2021, joten ensimmäinen päätös on tehty lakisääteisen käsittelyajan sisällä. Pohjois-Suomen hallinto-oikeus on hylännyt asiassa valituksen 6.4.2022. Korkein hallinto-oikeus on myöntänyt valitusluvan ja kumonnut Maahanmuuttoviraston ja hallinto-oikeuden päätökset ja palauttanut asian virastolle uudelleen käsiteltäväksi olosuhdemuutoksen takia 13.12.2022.

Kantelijalle on pidetty turvapaikkapuhuttelu 19.1.2023, jossa hänelle on kerrottu päätösaika-arvioksi 13.6.2023. Päätösaika-arvion ylityksestä ei ole ilmoitettu kantelijalle.

---

¹ Oikeusasiamiehelle on saapunut tästä samasta aiheesta useita kanteluita, joita jokaista en ole yksittäin ryhtynyt tutkimaan. Sen sijaan tämän kanteluasian yhteydessä on hankittu myös sisäministeriön lausunto, jossa ministeriötä on yleisemmin pyydetty arvioimaan kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten käsittelyn tilannetta. Olen erikseen ottanut eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 4 §:n nojalla tämän yleisen kysymyksen arvioitavakseni (EOAK/3806/2025), missä yhteydessä selostetaan myös ministeriön 12.12.2024 antamaa lausuntoa. Esillä olevassa kanteluasiassa tarkastelussa ovat kantelussa esiin nostetut yksittäiset hakemusasiat, minkä vuoksi ministeriön lausuntoa ei erikseen selosteta tässä yhteydessä.

Kantelija on pyytänyt kiirehtimään hakemuksensa käsittelyä sähköpostitse 2.8.2023. Kantelijan tiedusteluun ei ole voitu vastata sähköpostitse, koska Maahanmuuttovirasto ei ole voinut varmistua lähettäjän sähköpostiosoitteen kuulumisesta kantelijalle. Sähköpostiin on vastattu, että mikäli tiedustelu koski kantelijan omaa asiaa, vastaus lähetetään henkilökohtaisesti kirjeellä Maahanmuuttovirastolle ilmoitettuun osoitteeseen. Kirjettä ei kuitenkaan ole lähetetty.

Kantelija on käynyt palvelupisteellä 5.1.2024 kysymässä turvapaikkahakemuksensa käsittelyaikaa. Hänelle on samana päivänä lähetetty suomenkielinen kirje, jossa käsittelyaika-arvioksi on ilmoitettu 30.4.2024.

Kantelijan avustaja on tiedustellut käsittelyaikaa 15.1.2024, jolloin käsittelyaika-arvioksi on ilmoitettu 30.4.2024.

Avustajan 28.8.2024 lähettämään tiedusteluun on vastattu ilmoittamalla viimeisin käsittelyaika-arvio 30.11.2024.

Kantelijalle on myönnetty kansainvälistä suojelua Maahanmuuttoviraston 24.10.2024 tekemällä päätöksellä.

Maahanmuuttovirasto toteaa, että sen jälkeen, kun kantelijan turvapaikka-asia on palautunut hallintotuomioistuimesta Maahanmuuttoviraston käsiteltäväksi, hakemus ei ole kuulunut suoraan lakiin perustuen käsittelyaikavelvoitteen piiriin. Maahanmuuttoviraston turvapaikkaohjeessa on kuitenkin ohjeistettu, että myös hallintotuomioistuinta palautuneisiin hakemuksiin tulisi tehdä päätös kuuden kuukauden kuluessa.

Hallintotuomioistuinta palautuneiden hakemusten kohdalla Maahanmuuttovirasto ei kuitenkaan oma-aloitteisesti ilmoita uudesta käsittelyaika-arviosta edellisen määröpäivän ylittyessä, vaan arvio annetaan pyydettyä. Kantelijalle olisi tullut tiedottaa käsittelyajasta kirjeitse hänen 2.8.2023 lähettämänsä kiirehtimispyynnön johdosta, mutta tätä ei ollut tehty. Muiden tiedustelujen osalta kantelijalle ja hänen avustajalleen on vastattu asianmukaisesti. Kantelijalle on 5.1.2024 lähetetty kirje käsittelyajan pidentämisestä suomen kielellä, koska Maahanmuuttovirastolla ei ollut silloin vielä käytettävissään venäjän kielistä käännöstä kirjeestä.

Maahanmuuttovirasto toteaa, että kantelijan turvapaikkahakemuksen käsittely on viivästynyt, koska Venäjän julistaman osittaisen liikekannallepanon jälkeen päätöksen tekeminen kantelijan turvapaikkahakemukseen ei ole ollut mahdollista ennen kansallisen ohjeistuksen valmistumista, kun otetaan huomioon Venäjää koskevan maatiedon epäselvyys ja Maahanmuuttoviraston selvittämisvelvollisuus. Maatiedon epäselvyys ja kantelijan yksilölliset olosuhteet huomioiden kantelijan kohdalla päätös on voitu tehdä aikaisintaan elokuussa 2024. Tämän jälkeen viivästyksen syynä on ollut se, että useita ohjeistusta odottaneita hakemuksia on ollut vireillä yhtä aikaa. Kantelijan turvapaikkahakemus on ratkaistu mahdollisimman pian ohjeistuksen valmistumisen jälkeen, ja kantelija on saanut päätöksen 24.10.2024.

Tapaus 2

Kantelija on hakenut kansainvälistä suojelua Suomesta kolmannen kerran 3.6.2022. Kantelijalle on järjestetty turvapaikkapuhuttelut 3.8.2022, 18.10.2022, 16.12.2022 ja 14.2.2023. Kantelijan osalta laissa säädetty kuuden kuukauden käsittelyaika on ollut 3.12.2022.

Kantelijalle on 8.12.2022 lähetetyllä suomenkielisellä kirjeellä tiedotettu käsittelyajan ylittymisestä ja ilmoitettu uudeksi aika-arvioksi 31.3.2023. Käsittelyajan ylittymistä on perusteltu sillä, että Maahanmuuttovirastossa on käsiteltävänä suuri määrä turvapaikkahakemuksia yhtä aikaa.

Tämän jälkeen asiakkaalle on lähetetty saman sisältöisiä ilmoituksia käsittelyajan ylittymisestä 31.5.2023, 27.9.2023 ja 5.1.2024. Viimeisin 26.6.2024 lähetetty ilmoitus uudesta käsittelyaika-arviosta 30.11.2024 on lähetetty myös venäjän kielellä.

Maahanmuuttovirasto toteaa, että Venäjän 21.9.2022 julistaman osittaisen liikekannallepanon jälkeen kantelijan turvapaikkahakemuksen käsittelyn viivästyminen on johtunut Venäjää koskevan maatiedon epäselvyydestä ja ohjeistuksen puuttumisesta. Maahanmuuttoviraston käsittelyaikoja koskevan ohjeistuksen mukaisesti ensimmäinen pidennys kantelijan hakemuksen käsittelyaikaan olisi tullut tehdä lakiin perustuvalla syyllä. Maahanmuuttovirasto toteaa, että kantelijan kohdalla on inhimillisen virheen vuoksi perusteltu käsittelyajan ylittymistä hakemusruuhkalla, eikä perustelua ole voinut enää myöhemmässä vaiheessa muuttaa.

Maahanmuuttovirasto toteaa, että viimeisintä 26.6.2024 lähetettyä ilmoitusta lukuun ottamatta kantelijalle on lähetetty ilmoitukset suomen kielellä, koska Maahanmuuttovirastolla ei aikaisemmin ollut käytettävissä venäjän kielistä käännöstä kirjeestä.

Maahanmuuttovirasto toteaa, että kantelijan turvapaikkahakemusta ei ole käsitelty laissa säädetyssä käsittelyajassa. Kantelijan turvapaikkahakemuksen käsittely on viivästynyt, koska Venäjän julistaman osittaisen liikekannallepanon jälkeen päätöksen tekeminen kantelijan hakemukseen ei ole ollut mahdollista ennen kansallisen ohjeistuksen valmistumista, kun otetaan huomioon Venäjää koskevan maatiedon epäselvyys ja Maahanmuuttoviraston selvittämisvelvollisuus. Maatiedon epäselvyys ja kantelijan yksilölliset olosuhteet huomioiden kantelijan kohdalla päätös on voitu tehdä aikaisintaan kesäkuussa 2024. Tämän jälkeen viivästykseen syynä on ollut se, että useita ohjeistusta odottaneita hakemuksia on ollut vireillä yhtä aikaa. Kantelijan turvapaikkahakemuksen käsittely on edelleen kesken. Kantelijan turvapaikkahakemus pyritään ratkaisemaan mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään 30.11.2024 mennessä.

Kantelussa on lisäksi arvosteltu sitä, että kantelijalle on lähetetty suomenkielinen päivämätön ja allekirjoittamaton ilmoitus tietoturvaloukkauksesta, jossa loukkauksen tekijänä on ollut Maahanmuuttovirasto. Asiasta on tätä selvitystä varten kuultu viraston turvallisuusyksikön tietosuojan edustajaa. Asiassa on ollut kyse siitä, että kantelijan työnantajalle lähetetty työperusteisen oleskeluluvan osapäätöksen lähete oli päätyntä ulkopuolisen henkilön haltuun. Maahanmuuttoviraston tietojen mukaan kirje on lähetetty virastosta oikeaan osoitteeseen 28.6.2023, ja työnantajalle on lähetetty saapumisilmoitus. Maahanmuuttoviraston käsityksen mukaan kirje on myöhemmin päätyntä Postissa väärään kirjekuoreen. Maahanmuuttovirasto toteaa, että läheteessä on ollut varsin niukasti henkilötietoja, mikä vähentää todennäköisyyttä sille, että loukkauksesta aiheutuisi kielteisiä seuraamuksia kantelijalle tai hänen omaisilleen. Kantelijalle 19.7.2023 lähetetyssä ilmoituksessa tietoturvaloukkauksesta on tapahtunut virhe, koska kantelijalle oli virheellisesti ilmoitettu hänen osapäätöksensä joutuneen väärälle vastaanottajalle, vaikka kyse oli vain tiedoksiannon yhteydessä käytettävän lähetteen joutumisesta väärälle henkilölle. Maahanmuuttovirasto on huomattuaan virheen lähettänyt kantelijalle korjatun ilmoituksen 24.7.2023. Maahanmuuttovirasto toteaa, että virheen korjaamisen jälkeen ilmoitusmenettely on tapahtunut lain mukaisesti. Asiasta on ilmoitettu tietosuojavaltuutetulle, joka ei ole antanut huomautusta ilmoituksen johdosta.

Tapaus 3

Kantelijat ovat hakeneet kansainvälistä suojelua Suomesta toisen kerran 5.7.2022. Heille on järjestetty turvapaikkapuhuttelut 22.3.2023. Kantelijoiden kohdalla laissa säädetty kuuden kuukauden käsittelyaika on tullut täyteen 5.1.2023.

Kantelijoille on 9.2.2023 ja 7.2.2023 lähetetyillä suomen ja venäjänkielisillä kirjeillä tiedotettu käsittelyajan ylittymisestä ja uusi aika-arvio 15 kuukautta hakemuksen jättämisestä. Käsittelyajan ylitystä on perusteltu ulkomaalaislain 98 a §:n 2 momentin 1 kohdan mukaisesti sillä, että asiaan liittyy monimutkaisia tosiseikkoihin tai oikeudellisiin seikkoihin liittyviä kysymyksiä. Arvioitu käsittelyaika on tullut täyteen 15.10.2023.

Kantelijoille on 6.10.2023 lähetetyillä suomen- ja venäjänkielisillä kirjeillä tiedotettu käsittelyajan ylittymisestä ja uusi aika-arvio 18 kuukautta hakemuksen jättämisestä. Käsittelyajan ylittymistä on perusteltu ulkomaalaislain 98 a §:n 3 momentin mukaisesti sillä, että kantelijoiden kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten asianmukaisen ja perustellun tutkinnan varmistaminen on edellyttänyt pidempää tutkinta-aikaa. Arvioitu käsittelyaika on tullut täyteen 5.1.2024.

Kantelijoille on 8.1.2024 lähetetyillä suomen- ja venäjänkielisillä kirjeillä tiedotettu käsittelyajan ylittymisestä ja uusi aika-arvio 21 kuukautta hakemuksen jättämisestä. Käsittelyajan ylittymistä on perusteltu ulkomaalaislain 98 a §:n 4 momentin mukaisesti kantelijan alkuperämaassa vallitsevalla epävarmalla tilanteella. Arvioitu käsittelyaika on tullut täyteen 5.4.2024.

Kantelijoille on 5.4.2024 lähetetyillä suomen- ja venäjänkielisillä kirjeillä tiedotettu käsittelyajan ylittymisestä. Käsittelyajan ylittymistä on inhimillisen virheen vuoksi perusteltu uudelleen ulkomaalaislain 98 a §:n 4 momentin mukaisella syyllä ja samalla aika-arvioksi on virheellisesti ilmoitettu 21 kuukautta. Tosiasiallisesti 5.4.2024 jälkeen kantelijoiden hakemusten käsittelyajan ylittymiselle ei ole ollut lakiin perustuvaa syytä.

Kantelijoille on 4.7.2024 lähetetyillä suomen- ja venäjänkielisillä kirjeillä tiedotettu käsittelyajan ylittymisestä ja uusi aika-arvio 30.11.2024. Käsittelyajan ylitystä on perusteltu sillä, että Maahanmuuttovirastossa on käsiteltävänä suuri määrä turvapaikkahakemuksia yhtä aikaa. Käsittelyajan pidentämiselle ei siten ole ollut lakiin perustuvia syitä, vaan käsittelyaika on ylittynyt Maahanmuuttovirastosta johtuvista syistä.

Maahanmuuttovirasto toteaa, että kantelijoiden tiedottaminen ensimmäisestä käsittelyajan ylittymisestä on viivästynyt. Syyinä on ollut se, että kyseisenä ajankohtana Maahanmuuttovirastossa on ollut samanaikaisesti käsiteltävänä useita hakemuksia, joiden määräpäivä on ylittynyt. Lisäksi kantelijoille on 5.4.2024 lähetetty virheellinen kirje käsittelyajan ylittymisestä. Muutoin kantelijoille on kohtuullisessa ajassa edellisen arvion ylittymisestä lähetetty kirjeet, joissa on ilmoitettu uusi käsittelyaika-arvio ja syyt käsittelyajan pidentymiselle. Kirjeissä on ollut samat tiedot suomeksi sekä kantelijoiden äidinkielellä venäjäksi.

Maahanmuuttovirasto toteaa, että kantelijoiden turvapaikkahakemuksia ei ole käsitelty laissa säädetyssä käsittelyajassa.

Kantelijoiden turvapaikkahakemuksen käsittely on viivästynyt, koska Venäjän julistaman osittaisen liikekannallepanon jälkeen päätöksen tekeminen kantelijan B hakemukseen ei ole ollut mahdollista ennen kansallisen ohjeistuksen valmistumista, kun otetaan huomioon Venäjää koskevan maatiedon epäselvyys ja Maahanmuuttoviraston selvittämisvelvollisuus. Maatiedon epäselvyys ja kantelijan yksilölliset olosuhteet huomioiden kantelijan kohdalla päätös on voitu tehdä aikaisintaan elokuussa 2024. Tämän jälkeen viivästyksen syynä on ollut se, että useita ohjeistusta odottaneita hakemuksia on ollut vireillä yhtä aikaa.

Kantelijan A hakemuksen käsittelyn viivästyminen on puolestaan vaikuttanut se, että huomioiden ulkomaalaislain 7 §:n 3 momentti, hänen turvapaikkahakemustaan ei ole voitu ratkaista ennen kantelijan B hakemuksen ratkaisemista. Kantelijoiden hakemukset on tullut valmistella ja ratkaista yhdessä. Kantelijoiden hakemusten käsittely on edelleen kesken. Kantelijoiden turvapaikkahakemukset pyritään ratkaisemaan mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään 30.11.2024 mennessä.

3 RATKAISU

3.1 Oikeusohjeita

Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia.

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsiteltyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä.

Perustuslain 68 §:n 1 momentin perusteella kukin ministeriö vastaa toimialallaan valtioneuvostolle kuuluvien asioiden valmistelusta ja hallinnon asianmukaisesta toiminnasta.

Hallintolain 23 §:n mukaan asia on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä. Viranomaisen on esitettävä asianosaiselle tämän pyynnöstä arvio päätöksen antamisajankohdasta sekä vastattava käsittelyn etenemistä koskeviin tiedusteluihin.

Hallintolain 31 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset.

Säännöksen perusteluiden mukaan säännös korostaa pyrkimystä aineellisen totuuden saavuttamiseen. Asian riittävällä selvittämisellä tarkoitetaan sitä, että viranomainen hankkii sellaiset tiedot ja selvitykset, joilla se arvioi olevan merkitystä asian ratkaisemiselle. Selvitysten laajuus ja tarve tulee harkita tapauskohtaisesti (HE 72/2002 vp, s. 86).

Ulkomaalaislain 98 a §:n 1 momentin mukaan kansainvälistä suojelua koskevaan hakemukseen on tehtävä päätös kuuden kuukauden kuluessa hakemuksen jättämisestä tai, kun hakemukseen sovelletaan vastuuvaltion määrittämisestä annetussa asetuksessa säädettyä menettelyä, siitä, kun Suomi on määritetty käsittelystä vastuussa olevaksi jäsenvaltioksi, hakija on Suomen alueella ja Maahanmuuttovirasto on ottanut hänet vastuulleen.

Päätös on 2 momentin mukaan tehtävä 15 kuukauden kuluessa, jos päätöstä ei voida jostakin seuraavista syistä tehdä 1 momentin mukaisessa määräajassa: 1) asiaan liittyy monimutkaisia tosiseikkoihin tai oikeudellisiin seikkoihin liittyviä kysymyksiä; 2) suuria määriä kolmansien maiden kansalaisia tai kansalaisuudettomia henkilöitä hakee kansainvälistä suojelua samanaikaisesti, minkä vuoksi menettelyä on käytännössä erittäin vaikea saada päätökseen kuuden kuukauden määräajassa; 3) viivästys johtuu selvästi siitä, ettei hakija ole myötävaikuttanut hakemuksensa selvittämiseen.

Päätös on 3 momentin mukaan tehtävä 18 kuukauden kuluessa, jos sitä ei voida tehdä 2 momentin mukaisessa määräajassa sen vuoksi, että kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen asianmukaisen ja perustellun tutkinnan varmistaminen edellyttää pidempää tutkinta-aikaa.

Jos alkuperämaassa vallitsee epävarma tilanne eikä päätöstä sen vuoksi voida tehdä 1–3 momentissa säädettyssä määräajassa, päätös on 4 momentin mukaan kuitenkin tehtävä viimeistään 21 kuukauden kuluessa 1 momentissa säädetystä määräajan alkamisesta.

Hallituksen esityksen kyseisen lainkohdan perusteluissa (HE 64/2016 vp) todetaan, että 21 kuukauden määräaika on ehdoton maksimi. Kaikissa olosuhteissa käsittely saisi enimmillään kestää 21 kuukautta, eikä käsittelyaikaa voida pidennettyä tai lykätä yli sen ajan.

Ulkomaalaislain 95 a §:n 2 momentin mukaan, jos päätöstä kansainvälistä suojelua koskevaan hakemukseen ei voida tehdä kuuden kuukauden kuluessa hakemuksen jättämisestä, hakijalle on tiedotettava käsittelyn viivästymisestä. Hakijan pyynnöstä on myös annettava tietoa viivästymisen syystä ja siitä, milloin päätös on odotettavissa.

3.2 Kannanotto

Ensimmäisessä tapauksessa, joka koski yhtä kantelijaa, on ollut kyse korkeimmasta hallinto-oikeudesta Maahanmuuttovirastoon palautetusta hakemuksesta. Sen käsittely oli palautuksen jälkeen kestänyt noin 22 kuukautta. Palaan tähän tapaukseen vielä jäljempänä.

Kahdessa muussa tapauksessa, jotka ovat koskeneet kolmea kantelijaa, kyse on ollut ”alkuperäisistä” hakemuksista, joiden käsittely oli jo kantelun tekohetkellä kestänyt Maahanmuuttovirastossa noin 28 kuukautta. Näissä tapauksissa ulkomaalaislaissa säädetty 21 kuukauden ehdoton enimmäiskäsittelyaikakin oli jo tuolloin ylitetty yli puolella vuodella, minkä vuoksi näiden asioiden käsittelyn enempi arvioiminen ei nyt ole tarpeen. Näiltä osin menettely on ollut yksiselitteisesti ulkomaalaislain vastainen, minkä Maahanmuuttovirasto on itsekin myöntänyt.²

Alussa mainittua ensimmäistä tapausta on kuitenkin arvioitava lähemmin. Tämä johtuu siitä, että ulkomaalaislain määräajat eivät käsitykseni mukaan sanamuotonsa perusteella ainakaan yksiselitteisesti suoraan sovellu tilanteisiin, joissa asian käsittely on muutoksenhaun jälkeen palautettu Maahanmuuttovirastolle. Tällaisissa tilanteissa asia tulee muun sääntelyn puuttuessa käsitellä perustuslain 21 §:n ja hallintolain 23 §:n mukaisesti ilman aiheetonta viivytystä. Sinänsä Maahanmuuttoviraston turvapaikkaohjeessa on ohjeistettu, että myös hallintotuomioistuimista palautuneisiin hakemuksiin tulisi tehdä päätös kuuden kuukauden kuluessa, mitä sinänsä pidän kannatettavana lähtökohtana.

Edellä mainituissa säännöksissä ei ole enemmälti oikeusohjeita käsittelyajan asianmukaisuuden arvioimiseksi. Laillisuusvalvonnassa sitä arvioidaan tapauskohtaisesti asian laadun ja tapaukseen liittyvien yksilöllisten olosuhteiden perusteella. Huomiota kiinnitetään muun muassa asian laajuuteen, vaikeuteen ja käsittelyn edellyttämien toimenpiteiden määrään sekä siihen, onko asian käsittelyssä sellaisia passiivisia ajanjaksoja, joiden aikana käsittely ei ole edennyt. Edelleen asian käsittelyn vaatimaan aikaan ja samalla käsittelyajan hyväksyttävyyteen saattavat vaikuttaa asian erityislaatu ja sen merkitys henkilön oikeusasemalle. Mitä suurempi merkitys ratkaisun lopputuloksella on henkilön jokapäiväiseen elämään, sitä ripeämpään käsittelyyn asiassa tulisi hallintolain esitöiden mukaan pyrkiä (HE 72/2002 vp, s. 75).

---

² Olen jo aiemmin 31.5.2024 antanut Maahanmuuttovirastolle huomautuksen venäläisen turvapaikanhakijan kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelylle laissa säädetyn 21 kuukauden määräajan ylittämisestä (EOAK/8186/2023).

Saamani selvityksen perusteella asiassa on ollut varsin vähän varsinaisia käsittelyvaiheita tai -toimenpiteitä sen jälkeen, kun asia oli palautunut Maahanmuuttovirastoon. Turvapaikkapuhuttelun jälkeen toimenpiteet näyttäisivät olleen lähinnä käsittelyaikaa koskevaa kirjelmöintiä. Siten pääasiallin syy käsittelyn kestolle on ollut käsitykseni mukaan olosuhteiden poikkeuksellisuus: Venäjän julistaman osittaisen liikekannallepanon jälkeen päätöksen tekeminen kantelijan turvapaikkahakemukseen ei ole selvityksen mukaan ollut mahdollista ennen kansallisen ohjeistuksen valmistumista, kun otetaan huomioon Venäjää koskevan maatiedon epäselvyys ja Maahanmuuttoviraston selvittämisvelvollisuus. Maatiedon epäselvyys ja kantelijan yksilölliset olosuhteet huomioiden kantelijan kohdalla päätös on voitu tehdä aikaisintaan elokuussa 2024, minkä jälkeen käsittelyaikaan oli vaikuttanut vielä se, että useita ohjeistusta odottaneita hakemuksia oli ollut vireillä yhtä aikaa.

Maahanmuuttoviraston viivästymiselle tässä tapauksessa esittämät perustelut ovat siten käytännössä samat kuin sen perustelut sille, miksi lakisääteinen enimmäiskäsittelyaika oli edellä selostetuissa kahdessa muussa tapauksessa ylitetty.

Käsitykseni mukaan asiaa voitaisiin yhtäältä arvioida niin, että käsittelyaika ei hallintolainkaan perusteella voisi hyväksyttävästi olla ainakaan pidempi kuin ulkomaalaislaissa on ehdottomaksi maksimijaksi säädetty. Toisaalta hallintolain mukainen tarkastelu nimenomaan mahdollistaa sen tapauskohtaisen arvioimisen, ovatko edellä kuvatut poikkeukselliset olosuhteet sellainen hyväksyttävä syy, ettei käsittelyajan voida sen pituudesta huolimatta katsoa olevan lainvastainen.

Ulkomaalaislain ja hallintolain sääntelyiden lähtökohdat ovat näin ollen erilaiset, ja ne käsitykseni mukaan mahdollistavat käsittelyajan arvioimisessa erilaiset johtopäätökset siitakin huolimatta, että palautetuissa asioissa ja varsinaisissa "alkuperäisissä" hakemuksissa kyse on ollut samantyyppisten asioiden käsittelystä ja viipymisen syykin on ollut pitkälti sama. Tästä näkökulmasta tilanne on siten tulkinnanvarainen, ettei minulla nyt ole riittäviä perusteita pitää tämän muutoksenhaussa Maahanmuuttovirastolle palautetun asian käsittelyaikaa selvästi lainvastaisena, vaikka se onkin ollut hyvin pitkä. En voi yleisesti ottaa kantaa siihen, miten pitkä käsittelyaika hallintolain nojalla olisi tai voisi ylipäätään olla hyväksyttävä tällaisissa asioissa.

Totean vielä, että hakijan oikeusturvan kannalta ei välttämättä olisi eduksi sellainenkaan menettely, jossa pelkästään käsittelyaikaan liittyvistä syistä asia jouduttaisiin tai kiirehditäisiin ratkaisemaan olennaisesti vajavaisin tai jopa puuttuvin tiedoin, kun otetaan huomioon hallintolaissa viranomaiselle säädetty velvoite huolehtia asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä sekä säännöksen taustalla oleva pyrkimys aineellisen totuuden saavuttamiseen. Tällainen menettely ei myöskään olisi omiaan ylläpitämään luottamusta päätöksentekomenettelyn asianmukaisuutta kohtaan.

Lopuksi totean olevan laillisuusvalvonnan näkökulmasta oleellista, minkälaisiin toimenpiteisiin Maahanmuuttovirasto on ryhtynyt, jotta se jatkossa pystyisi ratkaisemaan kansainvälistä suojelua koskevat hakemukset lain asettamassa määräajassa.

Maahanmuuttovirasto on selvityksensä mukaan ryhtynyt vuoden 2024 aikana useisiin eri toimenpiteisiin kansainvälisen suojelun hakemusten käsittelyaikojen lyhentämiseksi. Nämä toimenpiteet, joita on tarkemmin kuvattu viraston selvityksessä, liittyvät esimerkiksi rekrytointeihin, erilaisten hakemusten seulontaan, tulkkien saatavuuden parantamiseen, puhuttelujen aikataulujen sopimisen kehittämiseen ja esimerkiksi puhuttelujen varaamisjärjestelmän parantamiseen.

4 TOIMENPITEET

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 10 §:n 1 momentin nojalla annan Maahanmuuttovirastolle huomautuksen vastaisen varalle edellä kohdassa 3.2 selostetuista ulkomaalaislaissa säädetyn ehdottoman enimmäiskäsittelyajan olennaisista ylittämistä.

Tässä tarkoituksessa lähetän Maahanmuuttovirastolle jäljennöksen tästä päätöksestäni. Samalla lähetän päätökseni tiedoksi myös sisäministeriölle.

Seuraan jatkossakin Maahanmuuttoviraston ilmoittamien toimenpiteiden vaikutusta kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten käsittelyaikoihin.

Maahanmuuttovirastoon korkeimmasta hallinto-oikeudesta palautetun asian käsittelyaika ei johda toimenpiteisiin.

Siltä osin kuin Maahanmuuttovirasto on selvityksessään tunnistanut ja myöntänyt eräitä muita puutteita menettelyssään, kantelu ei edellytä jatkotoimenpiteitäni.